

Angående Nobelpriset i litteratur för 1970

Trots att jag inom Nobelkommittén tyvärr är ensam om ~~ett~~ mitt ställningstagande vill jag inför Akademien framföra Pablo Neruda som första namn för 1970 års Nobelpris i litteratur. Som diktare är Neruda enligt min mening närmast ojämförbar, med en spännvidd som är kontinental, för att inte säga global. I det enorma kraftuppbådet saknas alls inte förfining, subtil känslighet, förundransvärd inlevelse i naturens alla aspekter, i många slags människoöden och i samhällsprocessernas fortskridande drama. Det är också utomordentligt märkligt att han redan i tjugooårsåldern skapade ett sådant kärlekslyrikens mästerverk som "Veinte poemas de amor", redan klassiskt inom det spanska språkområdet, och att han kunnat fortsätta sin diktning upp genom åren under ett ständigt tillflöde av förnyande ingivelse, markerat av sådana storslagna diktcyklar som "Canto general", "Odas elementales" och "Memoria de Isla Negra". Under senare tid har han även utvidgat sitt diktområde med ett slags chilensk "tolvskillingsopera", "Fulgor y Muerte de Joaquín Murieta", som nyligen blivit en stor framgång vid uppföranden i Italien (finns i fransk översättning). Intresset för Nerudas diktning befinner sig i oavbrutet stigande: därom vittnar de nya franska översättningar av hans verk som inletts av Gallimard-förlaget jämte de många tolkningar som under senare tid utkommit i England och Amerika.

En sida hos Neruda som kan fordra en kort kommentar är den politiska. Akademien lär tidigare ha berörts ofördelaktigt av vissa rykten som utsprits av nyfascistiska kretsar i Paris och som blivit synnerligen grundligt vederlagda. Neruda har ju under lång tid varit kommunist, ett för honom sannolikt nödvändigt stöd hos ett politiskt parti under hans oförtrutna kamp mot den sociala efterblivenheten, den upprörande degraderingen av mänskliga rättigheter och den ofta

brutala politiska terrorn i Latinamerika. Sin ~~anknytning~~^{anknytning} till stalinismen lämnade han dock 1956 och en skarp uppgörelse med detta förflutna återfinns i diktsviten "El episodio" ("L'épisode" sid. 262-281 i den franska upplagan). Hans nuvarande inställning, starkt kritisk mot Sovjetunionens återfall i stalinistisk kulturpolitik, har mycket gemensamt med Solsjenitsyns, och det förtjänar framhållas att Nerudas moraliska insats på sitt sätt, i det latinamerikanska sammanhanget, inte står Solsjenitsyns efter.

Som andra namn väljer jag Patrick White i hans egenskap av stilistiskt och psykologiskt högstående epiker från en hittills eftersatt kulturkrets, den australiska. Hans insats kan utan att krympa jämföras med vilken som helst av de nuvarande europeiska prosatörerna. Han befinner sig mitt i en spännande utveckling av sitt författarskap, vilket hans senaste bok, "The Vivisector" vittnar om: ett kraftprov av hänsynslös självanalys och inträngande i konstnärsskapets psykologi. (Jag hänvisar till en separat recension av denna bok som jag tillåtet mig att distribuera inom Akademien.)

För min del ställer jag Alexander Solsjenitsyn i tredje rummet. Jag vill ifrågasätta något som man i allmänhet går förbi i hans fall: det är det konstnärliga värdet av hans böcker. Jag finner det ovedersägligt att hans romanform utgör en fortsättning på 1800-talets realistiska tradition och vid en jämförelse med den sen länge pågående utvecklingen av romanformen i Västeuropa såväl som i Amerika och Latinamerika framstår den som ganska primitiv och ointressant. Även avancerade kritiker tycks inför det överväldigande intrycket av hans material tappa bort det konstnärliga omdömet. Men när sensationen kring hans verk av politiska, humanitära och andra skäl har lagt sig kommer sannolikt en nedvärdering av hans litterära förtjänster att sätta in.

Jag delar självfallet den allmänna beundran som Solsjenitsyns moraliska mod och ensamma kamp mot ett överväldigande förtryck har väckt,

men jag har mina tvivel på att ett sensationellt material och en imponerande moralisk hållning ~~är~~ utgör en hållbar grundval för litterära Nobelpris. Därtill kommer de yttre omständigheter som av alla erkänns som ytterligt svårbedömbara: ~~huruvida~~ ett Nobelpris till Solsjenitsyn kommer att gagna eller skada honom. Den agitation som från många håll drivs för hans kandidatur misstänker jag för att ofta inte ta närmare hänsyn till konsekvenserna för hans del. Det gäller i första hand att demonstrera mot Sovjetunionen både i berättigat och oberättighet avseende. Nobelpriset bör dock inte få bli ett slagträ mellan olika politiska intressen.

Om man alls kan jämföra en poet och en epiker (ehuru Neruda som poet även är en stor epiker) tycks det mig uppenbart att Solsjenitsyns insats ur konstnärlig synpunkt inte kan nämnas bredvid Nerudas. Inte heller uthärdar han en sådan jämförelse med Patrick White.

Mitt förslag blir sålunda:

- 1) Pablo Neruda
- 2) Patrick White
- 3) Alexander Solsjenitsyn.

Artur Lundkvist